

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญ สำหรับการสร้างความเจริญก้าวหน้าและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ค่านิยม และคุณภาพของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศย่อมทำได้สะดวก รวดเร็ว และให้ผลที่แน่นอน ดังนั้นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมควรมุ่งความสำคัญ 2 ประการ คือการพัฒนาคุณภาพคน กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆต้องอาศัยการศึกษาเป็นส่วนที่สำคัญ เพราะการศึกษา มีส่วนโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้เป็นคนรู้จักคิด รู้จัดทำ รู้จัดการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพราะการที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้ จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความรู้ความสามารถดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสร้างเสริมมนุษย์ ให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ (สอนอง ศิริกุลวัฒนา, 2535 : 3) และการที่จะพัฒนาคุณภาพและจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และกระบวนการเรียนการสอนจึงเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะการสอนเป็นกระบวนการ และพฤติกรรมของครู ในด้านต่างๆ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสร้างความเข้าใจ และพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด คือทำให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนด และสังคมต้องการ

ในการที่จะทำให้นักเรียนมีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างของกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งทางโรงเรียนจะต้องจัดระบบ 3 ระบบคือ ระบบการเรียน การสอน ระบบบริหาร ระบบการนิเทศ โดยกระบวนการทั้ง 3 นี้ จะต้องปฏิบัติต่อเนื่องกัน และดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และระบบการนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ต้องการ และสอดคล้องนโยบาย โดยได้งานที่มีมาตรฐาน และคุณภาพสูง (อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลม กิงการวัฒน์, 2538 : 2) ทั้งนี้เพราะการนิเทศมีเป้าหมายที่จะประสานความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาของการเรียนการสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2533 ได้มอบหมายให้กรมการปกครองขยายโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับเพิ่มอีก 3 ปี ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี 2534 เป็นต้นไป ทางกระทรวงมหาดไทยมอบให้กรมการปกครองพิจารณากำหนดเทศบาลที่มีความประสงค์ และมีความพร้อมที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา และมีจำนวนนักเรียนที่จะเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพียงพอ โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2521 (ฉบับ ปรับปรุงพ.ศ. 2533) ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยไม่ต้องสอบเข้า และไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

ดังนั้นทางเทศบาลจึงทำการสอบคัดเลือกครูเพื่อทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 โดยส่วนใหญ่จะเป็นครูที่เพิ่งจะสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมาใหม่ๆ ซึ่งยังขาดประสบการณ์ในการสอน นอกจากนี้ยังพบรายงานผลการศึกษาลักษณะการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาวัดคูมิมูขุมทางการศึกษาไม่ตรงกับวิชาที่ต้องการสอน โดยเฉพาะวิชา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ภาษาอังกฤษ และวิชาชีพ ซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษานั้นครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นผู้รู้วิธีการปรับปรุงการเรียนการสอน และผลการเรียนจะดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับทักษะ การสอน รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ที่จะช่วยให้เกิดคุณภาพทางการศึกษานั้นมีหลายแนวทางที่จะทำได้ และแนวทางที่สำคัญ อย่างยิ่งที่จะช่วยได้ก็คือ กระบวนการนิเทศ เพราะกระบวนการนิเทศภายในจะช่วยพัฒนาครู และเพื่อให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพอันจะส่งผลต่อคุณภาพทางการเรียน ของนักเรียน ตลอดจนตัวนักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อันจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้ากลุ่มชั้น และสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลนครพิษณุโลก จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความต้องการการนิเทศภายในของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาครูผู้สอน และพัฒนาระบบการนิเทศภายในของโรงเรียนซึ่งจะช่วยส่งผลถึงการพัฒนาคูณภาพการศึกษา และเป็นยุทธศาสตร์สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคูณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล

จุดมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตการศึกษา 7
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 จำแนกตามประเภทของวิชาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัย ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ การนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง และ พัฒนาการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. กองการศึกษา แต่ละเทศบาลจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย ด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุง การปฏิบัติงานนิเทศภายในเพื่อให้ส่งผลถึงการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนอย่างแท้จริง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา
การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการ การนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ใน 5 ด้าน ได้แก่

- 1.1 การพัฒนาบุคลากร
- 1.2 การใช้หลักสูตร
- 1.3 การจัดการเรียนการสอน
- 1.4 การใช้สื่อการเรียนการสอน
- 1.5 การวัดผลและประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 296 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2542 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 246 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครูผู้สอน โดยแบ่งตาม

3.1.1 ประเภทของวิชาที่สอน จำแนกเป็น

- วิชาสามัญ
- วิชาการงานและอาชีพ

3.1.2 ประสบการณ์ในการสอน จำแนกเป็น

- ต่ำกว่า 5 ปี
- ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการการนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ใน 5 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการพัฒนาบุคลากร

3.2.2 ด้านการใช้หลักสูตร

3.2.3 ด้านการจัดเรียนการสอน

3.2.4 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

3.2.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความต้องการหมายถึง ความจำเป็น หรือปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไข และช่วยเหลือของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ใน 5 ด้าน คือ

1.1 ด้านการจัดและพัฒนาบุคลากร หมายถึง การอบรมครู เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในแนวเดียวกัน การจัดครูเข้าสอนตามความถนัด และความสามารถ การให้ขวัญกำลังใจและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองและศึกษาหาความรู้เข้ารับการอบรมเพิ่มเติม

1.2 ด้านการใช้หลักสูตร หมายถึง การจัดให้มี และส่งเสริมให้ครูได้เข้าใจหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา ในบทเรียน

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำเทคนิค และวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้

1.4 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การจัดให้มี จัดหาการสร้าง การผลิตสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการสอน

1.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง ชี้แจงให้ครูเข้าใจวิธีการวัดผล การศึกษาและแนะนำเทคนิค และวิธีการวัดผลประเมินผลให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผล ประเมินผล การเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น การประเมินผลสภาพที่แท้จริง และการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

2. การนิเทศภายใน หมายถึง การดำเนินงานนิเทศการศึกษา ที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ได้รับมอบหมายจัดขึ้นภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อช่วยเหลือแนะนำ ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการใช้หลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล

3. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดทำการสอนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดเทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ในเขตการศึกษา 7 ซึ่งได้เปิดดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี 2534 โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นของกระทรวง ศึกษาธิการพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนที่จบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ให้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยไม่ต้อง เสียค่าใช้จ่ายใดๆ และไม่ต้องการสอบคัดเลือก

4. ครู หมายถึง ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา สังกัดเทศบาล ในเขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2542

5. ประเภทของวิชาที่สอน หมายถึง ประเภทของวิชาที่เปิดทำการสอนในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 โดย แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

5.1 วิชาสามัญ หมายถึง วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาต่างประเทศ

5.2 วิชาการงานและอาชีพ หมายถึง วิชาการงานเกษตร งานช่าง งานผ้า กหกรรม

6. ประสพการณ์ในการสอนหมายถึง ระยะเวลาที่ครูปฏิบัติการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล ซึ่งจำแนกเป็น

6.1 ประสพการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี หมายถึง ครูผู้สอนประจำวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีระยะเวลาในการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2539 จนถึงปีการศึกษา 2542

6.2 ประสพการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หมายถึง ครูผู้สอนประจำวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีระยะเวลาในการสอน ก่อนปีการศึกษา 2539

7. เขตการศึกษา 7 หมายถึง เขตความรับผิดชอบทางการศึกษาของสำนักงานศึกษาและวัฒนธรรมซึ่งประกอบด้วย จังหวัดกำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุตรดิตถ์

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล ในเขตการศึกษา 7 ที่สอนวิชาสามัญ และวิชาการงานอาชีพ มีความต้องการการนิเทศภายในแตกต่างกัน

2. ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ที่มีประสพการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี มีความต้องการการนิเทศภายในมากกว่าครูที่มีประสพการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

